

Jótamova bajka

Rožnov, Střítež: 31.7.2016

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Sd 9, 1 – 5

Text: Sd 9, 6 – 7

Všichni šekemští občané a všichni z domu Miló se shromáždili a prohlásili Abímeleka za krále při božišti u sloupu, který byl v Šekemu. Když to oznámili Jótamovi, šel a postavil se na vrcholu hory Gerizímu, hlasitě volal a mluvil k nim: "Slyšte mě, šekemští občané, a vás necht' slyší Bůh!"

Včera začal dětský tábor. Letošní program tábora tvoří známé pohádky. Každý den si budou děti vypravovat jednu pohádku. Ale dnes máme bohoslužby. A na bohoslužbách se nečtou pohádky. Tady čteme z Bible. Ale i v Bibli, přestože je to kniha naprosto pravdivá, můžeme číst pohádky. Koneckonců všechny pohádky jsou svým způsobem pravdivé, i když nejsou skutečné. Proto i v Bibli můžeme najít pravdivou pohádku. Jedna taková je v biblické knize Soudců. Ona to popravdě řečeno není ani tak pohádka jako spíše bajka. A protože ji vymyslel muž jménem Jótam, říkáme jí Jótamova bajka, a jmenuje se: Jak si stromy volily krále.

Sešly se pospolu stromy, aby si nad sebou pomazaly krále. Vyzvaly olivu: „Kraluj nad námi!“ Oliva jim však odpověděla: „Mám se vzdát své tučnosti, jíž se uctívají bohové i lidé, a kymáčet se nad stromy?“ Stromy pak vyzvaly fík: „Pojď nad námi kralovat ty!“ Fík jim však odpověděl: „Mám se vzdát své sladkosti a svých výborných plodů a kymáčet se nad stromy?“ Stromy pak vyzvaly vinnou révu: „Pojď nad námi kralovat ty!“ Vinná réva jim však odpověděla: „Mám se vzdát svého moštu, který je k radosti bohům i lidem, a kymáčet se nad stromy?“ I vyzvaly všechny stromy trnitý keř: „Pojď nad námi kralovat ty!“ A trnitý keř stromům odpověděl: „Jestliže mě doopravdy chcete pomazat za krále nad sebou, pojd'te se schoulit do mého stínu! Jestliže však ne, vyšlehne z trnitého keře oheň a pozře i libanónské cedry!“

Slyšeli jsme trochu zvláštní pohádku. Zvláštní ne proto, že v ní stromy mluví. To v pohádkách stromy dělají. Ale pohádky zpravidla končí tak, že v nich dobro vítězí nad zlem. V Jótamově bajce tomu tak bohužel není. Ale možná je to jenom proto, že jí chybí konec. A o čem že ta bajka vlastně je?

Stromy si chtějí nad sebou zvolit krále. Ale žádnému z těch ušlechtilých stromů se do politiky nechce. Olivový strom plodí olivy, ze kterých se lisuje výborný olej, který se dobře prodává. To je jeho úkol – plodit tučné olivy. A to se některým stromům líbí – mít krále, který má tučné konto, je bohatý a mocný, tak snad nebude vybírat moc vysoké daně. Ale moudrá oliva to odmítá, protože ví, že peníze a moc kazí člověka. Proto o panování nad druhými nestojí. A taky by se už nemohla věnovat tomu, co umí nejlépe – vyrábět užitečný olej.

Stromy pak vyzvaly fík, aby on kandidoval na královský trůn. Fík plodí výborné a sladké fíky. Slibuje slad'oučký život. To mají stromy i lidé rádi. Ale fík v této pohádce měl naštěstí rozum a kralování odmítl. Sladký život je utopie. A ti, kteří slibují sladký a pohodlný život, zpravidla jakmile usednou na trůn, tak začnou myslet jen na sebe a přestanou plodit to dobré ovoce. A náš fikovník si říká: Proč bych měl přestat s dobrým ovocem a jen sedět na trůně? Ani on se zvolit nenechá.

Tak stromy osloví vinnou révu. Říkají si - hlavně když víno poteče proudem. Ale vinná réva ví, že její víno může být i zrádné. Mít na trůnu věčně nalité bobule hroznů je hrozné. A takový král, který dovede lidi snadno čímkoliv opít, že pozbydou rozum, to není dobrá volba. Ještě že si to vinná réva uvědomuje, a ani ona se na trůn v Jótamově bajce zvolit nenechá.

Zbývá trnitý keř. Ten žádné dobré ovoce plodit neumí. Takový neužitečný bodlák ani nevytváří stín, kam by se dalo schoulit. Hodí se možná tak na okrasu. A pohádkář Jótam má dokonce na mysli konkrétní bodlák, který se nazývá česky *Kustovnice cizí*, latinsky *Lycium barbarum*, a tento bodlák obsahuje ve větvích i listech jedovatý hycin. Dočteme se o něm i to, že silně odnožuje a může se stát obtížným a nebezpečným plevelem. Dobře snáší zakouřené ovzduší a také velmi snadno vzplane. No a tento bodlák přemýšlí: K ničemu se moc nehodím, tak budu aspoň králem. A kandiduje. A slibuje. A říká: „Jestliže mě doopravdy chcete pomazat za krále nad sebou, pojd'te se schoulit do mého stínu!“ Jakoby snad nějaký poskytoval, že? To jsou ty předvolební sliby. Ale on dovede i vyhrožovat. V Jótamově bajce říká: „Jestliže mě nezvolíte, vyšlehne z trnitého keře oheň a pozře i libanónské cedry!“ To je pravda, když

takový bodlák vzplane a způsobí požár, tak si ani ty nejmohutnější stromy nemohou být jisty životem. A to je zlé. Chtěli byste takového krále? Co říká naše bajka? Neříká nic. Bajka v tomto bodě končí.

Ale lidé, kteří bajku poslouchali, věděli, že Jótam nemluví o stromech, olivách, fíkovnících, o vínu ani o bodláku. Věděli, že mluví o jejich králi, kterého si sami zvolili. Ten král se jmenoval Abímelek. Byl to obvyklý titul králů ale také jméno, znamenající „Můj otec je král“. Abímelek byl synem slavného Gedeona, který kdysi zbořil baalův oltář a poté porazil Midjánce. Lidé chtěli Gedeona prohlásit za krále, ale on to omítl, a řekl: „Nad vámi má přece vládnout Hospodin!“ To měl pravdu. Ale přece jen měl Gedeón jednu slabost. Měl velmi mnoho žen a s nimi sedmdesát synů. Abímelek byl sedmdesátý první. Ke svým sourozencům žádnou náklonnost necítil, pokud je tedy všechny vůbec znal. A protože se asi cítil v tom množství bratrů opomíjený, chtěl nějak vyniknout. Jeho matka byla pohanského původu, ze Šekemu. A tak Abímelek přišel za šekemskými občany a řekl: „Co je pro vás lepší, aby nad vámi vládlo sedmdesát mužů, samí Gedeonovci, anebo aby nad vámi vládl jediný muž? Pamatujte, že já jsem šekemského původu.“ A šekemští občané si řekli: Ano, to je náš člověk! Nechceme, aby na trůnu o nás rozhodovalo sedmdesát darmožroutů. To je příliš moc názorů a stran. Musíme se jich zbavit. A šli do jednoho ze svých pohanských chrámů, které tehdy sloužily zároveň jako banky. Vybrali z něj peníze a Abímelek si za ty peníze najal lehkomyšlné a bezohledné muže, kteří jeho politické konkurenty povraždili. Zbyl jen Jótam, nejmladší Gedeónův syn, protože se ukryl. Potom šekemští občané prohlásili Abímeleka za krále. Řeklo by se, že to je konec veškeré demokracie. Byl zvolen jedovatý trnitý keř, který sliboval mnohé, ale nic z toho nebyl schopen splnit. Místo toho jen likvidoval své protivníky. Ale mladý Jótam, který si zachránil život, si řekl, že tak to skončit nesmí. A vystoupil na posvátnou horu Gerizím a hlasitě volal: „Slyšte mě, šekemští občané, a vás nechť slyší Bůh!“ A začal vypravovat tu nám již známou pohádku o tom, jak si stromy volily krále. Jak ta pohádka skončila, to už víme. Za krále byl zvolen trnitý keř, který sliboval nemožné a vyhrožoval všem odpůrcům, že je sežehne plamen. A jak Jótam předpověděl, tak se také stalo. Abímelek kraloval jen tři roky, ale pak se šekemským občanům znelíbil, a ti se postavili proti němu. Inu, čím kdo zachází, tím také schází. Abímelek dostal odplatu za prolitou krev svých bratrů. Ale i šekemským občanům se jejich neuvážená volba vymstila. Jedni se před rozzlobeným králem ukryli do sklepení pohanského chrámu, ale Abímelek chrám zapálil a všichni tam zahynuli. Jiní se ukryli na střechu pevné věže, ale i tu Abímelek zapálil. Ovšem nějaká žena shodila z věže na Abímeleka mlýnský kámen, a tak zahynul i on. Inu, kdo chce moc, zpravidla pak nemívá nic. Vše, co Jótam řekl svou pohádkou, byla pravda pravdoucí. Ale tak je to v Bibli napořád.

Možná si říkáte, že to je smutný konec. Ano, ale ne tak docela. Mně se líbí, že i v té zdánlivě bezvýchodné situaci, kdy si lidé zvolili špatného krále, se našel někdo takový, jako byl Jótam, který se postavil proti králi, a to docela nenásilně – s pohádkou. Aspoň někdo tak mohl pochopit, jak se věci doopravdy mají. Jótam se tu držel biblického přikázání, které stanoví jasné meze i takovému lidskému zřízení, jakým je demokracie. To přikázání říká: „Nepřidáš se k většině, páchá-li zlo.“

A proč se nestal králem Jótam? Inu, když lidé neposlouchají toho pravého Krále všech králů, tedy Pána Boha, žádný lidský král jim nepomůže. Vždyť to říká i Jótamovo jméno, které znamená: „Jen Hospodin je dokonalý.“ Když byste se Jótama zeptali, kde sídlí ten nejlepší vládce, ukázal by k nebi a řekl: „Jó, tam!“ Nebo jak kdysi řekl Gedeon: „Nad vámi má přece vládnout Hospodin!“ Amen.

Modlitba: *Pane Bože, odpusť nám, že tě neposloucháme a že si chceme vládnout sami. Jenže my jsme lidé chybní. Jen ty jsi dokonalý Pán, Bůh lásky a milosti. Dej, ať se v životě řídíme hlavně tvými zákony. Vždyť ty jsi náš pravý Stvořitel a Vládce. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, ty jsi Král králů a Pán Pánů. Tvé království však není z tohoto světa. Ale do tohoto světa vstupuje a přichází. Prosíme tě, aby tvá vláda vstoupila všude tam, kde vládne násilí a nenávisť. Prosíme, aby tvá pravda zněla tam, kde vládne lež. Prosíme, aby tvůj život pronikal tam, kde vládne smrt. Modlíme se, Pane, za tento svět, za náš národ, za naše rodiny. Ty víš, že se mezi námi tak málo dbá na tvá přikázání a řády. Prosíme za tvoji spravedlnost ve světě, který bývá krutý a nespravedlivý. Prosíme za tvoje milosrdenství tam, kde panuje tyranie. Prosíme za zjevení tvé moudrosti tam, kde se dostává ke slovu jen lidská hloupost. Prosíme, Pane, za všechny, kdo mají v rukou moc, nebo za ty, kdo nám chtějí vládnout. Dej, aby už přišlo Boží království, kde nebude žádná nespravedlnost. Amen.*